

Fata craiului din cetini

George Coșbuc

Un colț întreg de lume s-a fost înspăimântat
De spada și curajul lui Tabără-mpărat,
Domn mare și puternic din țara cu nenorii.
El trece-n șir de taberi cum trec secerătorii
Prin holdele răskoapte; cu brațul său robust
Deschide-o cale lată pe unde-i drum îngust
Și zboară furtunatec prin rândurile dese
Și-n veci cu biruință din grele taberi iese.
Deci dusu-mi-s-a veste prin lume și prin țări
Și s-a pierdut în umbră de-albastre îndepărtări
Că, de-ai cerca prin lume de-a lungul și de-a latul,
Voinic nu poți să afli ca Tabără-mpăratul!
Dar totodată veste și vorbă s-a pornit,
Că Tabără-i om dosnic și-i trist neconținut
Și cât e ziua dânsul cu nimeni nu vorbește,
Cât parcă ceva-l doare și nu știu ce-i lipsește;
Că-i tot mereu pe gânduri și-i vecinic supărat.
Dar pentru ce? De-aceea, că bietul împărat
Avea trei fii războinici, ca nimeni pe sub stele,
Frumoși în zi de pace și tari în zile grele
Și demni de-un tată, care e demn de-ai săi feciori:
Era Voinic-Zorilă, copil născut în zori,
Braț greu la bătălie și trăsnet la izbândă;
Era mezinul Grangur, om bun, inimă blândă
Milos; și era fiul din urmă Trandafir,
Frumos ca o poveste, isteț ca un Arghir!
Așa erau feciorii: iar Tabără-mpăratul
Din inimă iubindu-i pe unul ca pe altul,
Sta-n cumpănă și-n gânduri și mult îmi chibzuia
Și mult își bătea capul, căci dânsul nu știa
La care dintre principii să lase-mpărăția?
Din ei care-i mai vrednic? În care-i vitejia
Mai mult înoțălită? Un suflet creștinesc,
Menit pentru mărirea de tron împărătesc,
Și-o inimă domoală în care fiu trăiește?
O minte mai vicleană pe care-l fericește?
Din ei care-i mai vrednic? Iubindu-i pe tustrei,
El nu putea s-aleagă pe nici unul din ei,
Iar neputând s-aleagă, era tot trist, sărmanul,
Și tot pe gânduri grele cu lunile și anul!
Dar iată, veste mare prin lumi s-a strecurat,
Că-n Meștera-Cetate, la Craiu-încetinat,
Vorbesc stelele noaptea cu florile-n grădină

Și forul și-l dezmiardă pe-un fir de răcoină
Pe-un snop de vâzdogele, pe-o creangă de bujor:
Căci are craiul fată frumoasă ca un dor
Din zile cu speranță, cu-obraji ca trandafirii
Și-așa de drăgălașă ca patima iubirii!
Ea poartă haină-albastră și poartă păr de aur
Și-i albă ca zăpada din zilele lui faur,
Și-o fată mai plăcută, prin șapte țări crăiești,
Ca dalba Viorică nu-i modru să-ntâlnești!
Ea șede-ntr-o fereastră-n a turnului zăbrele,
Purtând pe cap cunună de-albastre viorele
Și-așa mi s-a prins fata, și-așa mi s-a jurat,
Că dintre toți voinicii primi-va de bărbat,
Pe-acel ce va fi-n stare
S-ajungă la fereastra zăbrelei, din călare,
Luându-i de pe frunte cununa cea de flori!
Și-ndarn mi se-ncercară vitejii pețitori,
Căci nici unul nu poate să facă vitejie,
Să capete pe fata crăiască de soție!
Pe loc ce vestea fetei lui Crai-Încetinat
Ajunse până la curtea lui Tabără-mpărat,
Acesta prinde suflet și iar înveselește,
Și plin de bucurie feciorilor vorbește:
O, dragii tatii! Astăzi eu-s vesel mult, căci eu
Voi ști din voi pe care să-l las în locul meu!
Grăbiți tustrei la Craiul din Meștera-Cetate
Și-acel ce-aduce fata, acela va domni!
Așa vorbi-mpăratul și dulce-apoi zâmbi.
Atunci Voinic-Zorilă ieșind merge la staur;
Alege-un roib sălbatic, cu frânele de aur
Și-ncalecă și pleacă, se duce fulgerat
Cu gândul să-mi alerge la Craiu-Încetinat
Și-acolo să câștige pe fată de soție:
Pe fată de-o câștigă, câștigă o împărăție!
S-a dus, s-a dus voinicul, pierdut în negre zări,
Lăsând în urmă-i dungă de-albastre îndepărtări
Și nori de praf; și mers-a trei luni și jumătate
Și-n urmă el ajunse la Meștera-Cetate,
Cu turnul de mărgele și-n jur cu bărbănoc.
La capătul cetății, Zorilă stă pe loc
Și caută-n jur, căci roibul cu spaimă sforăiește
Și azvârle din copite și-n laturi se izbește,
Pe cale mai departe nu pleacă nicidecum.

Descalecă Voinicul și vede lângă drum
Pe-o babă răzimată de cârja-i noduroasă,
Cu ochi intrați sub frunte, cu trup p-a cărui oase
Topitu-s-a fost carnea de ani și de necaz.

Zorilă, cât ce-o vede, întoarce-al său obraz
Și scuipă-n sân cu scârbă, iar baba zice: Bine,
Dar pentru ce te tulburi și te ferești de mine?
Căci măcar eu-s bătrână, dar sfatul mi-e frumos;
Pe mulți viteji cu sfatul din pacoste i-am scos
Și poate-acum și ție vrun sfat să-ți dau! Răspunde,
Din care parte-a lumii grăbești și până unde?
Voinic-Zorilă însă n-ascultă al ei cuvânt,
Ci-ncalecă și-aleargă precum aleargă-n vânt
O frunză; roibul tânăr de spaimă beat aleargă,
Lăsând un nor de aburi pe narea sa cea largă
Și nu s-oprește până la poartă, la palat.
Pe loc înalții sfetnici și domni s-au adunat
Să vadă pe voinicul venit din depărtare,
De cumva-i dânsul vrednic de fapte mari și-n stare
Să facă-o vitejie, precum nu s-a mai dat.
A doua zi voinicul norocul și-a încercat:
Copila sta-n fereastră, frumoasă cum e luna,
Pe buze purtând zâmbet, pe cap purtând cununa
De flori; fălos Zorilă împintenă-al său cal
Și-aleargă, dar deodată grăbitul animal
Se-mpiedică și cade și trei picioare-și frânge,
Iar domnu-i se răstoarnă cu trupul plin de sânge.
Pe loc craiul se duce la el; l-a ridicat
Și dusu-l-a în palută; Zorilă rușinat
N-așteaptă zorii zilei; în miez de noapte lasă
Ăst loc fără norocuri și trist întoarnă-acasă.
Și Tabără-i vorbește: Ispravă nu-i nimic?
Degeaba tu, Zorilă, porți nume de voinic!
Acuma Grangur iese, la staule grăbește
Și-alege un șoim, a cărui copită strălucește
De-argintul din potcoavă; apoi blândul fecior
Încalecă și pleacă cu gânduri și cu dor
Să capete pe fata crăiască de soție:
Pe fată de-o câștigă, câștigă o împărăție!
Trecut-a munți și dealuri și culmi a străbătut,
Prin șapte țări de-a rândul, ca vântul a trecut
Și-a mers și zi și noapte prin țări nenumărate
Și-n urmă el ajunse la Meștera-Cetate
Cu turnul de mărgelă și-n jur cu bărbănoc
La capătul Cetății fugarul stă pe loc
Și sforăie și bate în țărână cu piciorul
Și nu mai vrea să plece. Descalecă feciorul
Și-n jur privește: vede o babă, care sta
De cârje răzimată și care-apoi era
Mai slabă decât moartea cu fața schimosită,
Cu mâini ca reschitoarea și-așa de mult urâtă,
Încât de groază Grangur privirea și-a înturnat;

Iar baba înhoalbă ochii și-i zice așezat:
De ce te tulburi oare și te ferești de mine,
Căci eu din moarte scos-am pe mulți viteji ca tine
Și-am fost sfătuitoare la multe vitejii...
Dar unde mergi, copile? din care țară vii?
Ci Grangur nu răspunde. Încalecă și pleacă
Și-aleargă încât în fugă nici vânt să nu-l întreacă;
Fugarul, plin de spaimă, se duce ca turbat
Și nu s-oprește până la poartă, la palat.
Îndată prin Cetate cuvântul se lățește
Că alt voinic venit-a din lume și voiește
Să ia cununa fetei lui Craiu-Încetinat.
A doua zi toți domnii din curți s-au adunat;
Copila stă-n fereastră, frumoasă cum e luna
Purtând surâs pe buze, pe cap purtând cununa
De flori; voinicul Grangur e-n șea, și plin de foc
Aleargă roibul tânăr săltând, dar la un loc
Se-mpiedică fugarul grăbit și gâtu-și frânge
Iar Grangur se răstoarnă cu trupul plin de sânge.
Îndată sărind craiul, de jos l-a ridicat
Și dusu-l-a în palută, dar Grangur rușinat
N-așteaptă zorii zilei, nu-i trebuie mireasă:
În cap de noapte pleacă pe neștiute-acasă.
Și Tabără-i vorbește: Nimic? știut-am eu,
Că nici tu nu ești vrednic să fii copilul meu!
Atunci Trandafir plânge și din palută iese,
La staule grăbit-a și dintre cai alese
Pe cel cu șea de-aramă; încalecă pe el
Și pleacă și se duce și zboară rândunel
Și lasă-n urmă codrii și munți în urmă lasă
Și-aleargă, cum aleargă dorința ce-l apasă,
S-ajungă mai degrabă la Craiu-Încetinat
S-arate că la-nvingeri de mult el s-a dedat,
Să capete pe fata crăiască de soție:
Pe fată de-o câștigă, câștigă-o împărăție!
Și mers-a crăișorul cu gândul ce și-a pus
Țări multe și străine; o lună s-a tot dus
Prin locuri fără nume, pe căi nemaicălcate
Și-n urmă el ajunse la Meștera-Cetate,
Cu turnul de măgele și-n jur cu bărbănoc.
La capătul Cetății fugarul stă pe loc
Și sforăie cu spaimă și coama și-o zbârlește.
Descalecă voinicul și lângă drum zărește
Pe baba cea urâtă, pe care mi-o întâlniră
Și frații săi. O vede voinicul Trandafir,
Ci nu-și întoarce fața, nu face semn cu mâna
Să-i piară din vedere. Atunci a zis bătrâna:
O, scumpe Trandafire! de vrei să biruiești,

Întoarnă-acasă iară la curți împărătești
Și-ți ia un cal mai harnic, ia-ți cal mai în putere!
Întoarnă acasă, întoarnă la tatăl tău și cere
Vestitul Cal-din-Spumă cu păr întraurit,
Căci e năzdrăvan calul și-i roib nedumerit.
El singurul pe lume e calul care-aleargă
Prin nori și prin văzduhuri și bate lumea largă
De-a lungul și de-a latul pe țară și pe mări;
El zvârle foc pe gură și flacăra pe nări
Și poate să vorbească cu stele și fortune!
Încalecă pe dânsul, căci dânsul îți va spune
Prin vorbe tot aceea ce nu-ți pot spune eu!
Atunci încet se lasă prin aer un nor greu
Și-acopere pe babă; iar Trandafir s-aruncă
Pe calul său și trece un deal, un șes, o luncă
Și tot mereu se duce pe drum îndelungat
Și-ajunge iar în țara lui Tabără-mpărat.
A râs Voinic-Zorilă și Grangur încă râs-a
Când l-au văzut în curte, iar împăratul zis-a:
și tu te-ntorci acasă cu brațul gol? Mă mir!
Atunci în genunchi cade viteazul Trandafir:
Întorc, ci iar m-oi duce, căci nu doresc nimica,
Decât să-nving, părinte, pe dalba Viorică,
Bujor de primăvară, cu ochi de brebenei;
S-arăt că eu-s pe lume mai mult ca frații mei!
Dar n-am un cal de seamă, precum aș vrea să fie;
Oh, dă-mi, înalte tată, un cal năzdrăvan mie,
Dă-mi Cal-Vestit-din-Spumă, cu păr întraurit!
Atunci Tabără plânse din greu și i-a vorbit,
Cu inima sfărmată de dor și de durere:
ți-aș da, ți-aș da din suflet, de-ai cere orice-ai cere,
Dar Cal-Vestit-din-Spumă nu pot, iubitul meu,
Căci nu știu unde-i calul, nu știu nici singur eu!
Eu nu-ți pot da de seamă și nu-ți pot da de știre
În ce loc mai trăiește! Ci caută-l, Trandafire,
Prin staule, căci poate să dai de urma lui;
Și dacă nu-i în staul, atunci în lume nu-i!
Pe loc Trandafir pune pe-o lespede jăratec
Și-apoi pe rând el scoate câte-un fugar sălbatec
Din staul și-l îndeamnă mereu să mănânce foc:
Dar care cum atinge jăratecul, pe loc
Nechează și se-ntoarce la staule. Degeaba
Vrea Trandafir să facă precum îi spuse baba,
Căci toată herghelia de foc mi s-a ferit.
Era-ntr-un fund de staul un cal îmbătrânit,
Rău, care n-avea prețul nici măcar de-un iernatec;
Pe el nu-l încercase voinicul la jăratec,
Căci cine oare-n lume l-ar fi-ncercat, văzând

Că-i slab, de stă pe moarte. Mezil însă, râzând
Și vrând el joc să-și bată de frate-său, grăbește
Și scoate-afară calul și-apoi în râs vorbește:

Ei, frate Trandafire, pe-acesta l-ai uitat!
Încalecă-l și-aleargă la Craiu-încetinat
Că acesta-i Cal-din-Spumă!
Așa mi-a zis voinicul și-a pus apoi în glumă
Jăratecul sub barba fugarului... Minuni!
Căci iată calul începe să mănânce din cărbuni
Cu poftă fără margini, cât nesăturat pare;
Și-n vreme ce mănâncă, se-ngrășă tot mai tare
Și tot mai mult, și-n urmă, când el și-a isprăvit
Ciudatul prânz, nechează, și-n jur mi s-a rotit
De zece ori și-atuncea se schimbă-n roib, a căru
Frumsețe n-avea seamăn pe-acest pământ, căci păru-i
Era păr dalb de aur. Se miră Trandafir,
Și Grangur, și Mezilă și Tabără se mir,
Iar Cal-Vestit-din-Spumă vorbește cu glas tare:
Atât-amar de vreme am fost uitat, de-mi pare
Că-s veacuri! Dar acuma stăpân mi-am căpătat!
Încalecă, stăpâne, că-i vremea de plecat!
Dar bagă numai seamă, stăpâne mult iubite,
Căci dalba Viorică nu vrea să se mărite
Decât după Viteazul Ostrovului cu flori,
Că mult i-e drag feciorul, că-i fală-ntre feciori!
Ea numai de râs poartă pe toți cari vreau să-i placă,
Căci dânsa știe bine că ei nu pot să facă
Atâta vitejie, încât pe cal în zbor
S-ajungă la cunună; îndarn e truda lor!
Dar ține minte, doamne, aceste vorbe-a mele:
Când noi vom sta în fața ziditelor zăbrele,
Și când din mână craiul un semn încet va da
Aproape de fereastra copilei voi zbura
Și-n timp ce Viorica va sta-n nedumerire,
Privind la tine galeș cu ochi plini de uimire,
Tu-i ia cununa, însă te poartă totodată
Și fără veste lasă-i pe frunte-un sărutat...
Așa vorbește calul și veselos nechează;
Iar Trandafir pe tată, pe frați îmbrățișează
Și-n vreme ce aceștia poftitu i-au noroc,
El spada și-o încinge și-ncalecă pe loc
Și zboară ca furtuna, ca fulgerul, ca gândul;
Străbate-n o clipită crăimile de-a rândul
Și-ndată se trezește la Craiu-Încetinat.
Și vestea despre dânsul pe loc s-a strecurat
Prin oamenii cetății, și sfetnici s-adunară
Și domni și lume multă: cu drag ei așteptară

Să vadă pe voinicul din lume rătăcit,
Să vadă dacă dânsul va fi mai fericit
Ori nu, cum au fost alții. Frumoasă ca și luna,
Stă fata-ntr-o fereastră, purtând pe cap cununa
Și răsuri pe guriță; și craiul semn a dat:
Vestitul Cal-din-Spumă se pune pe-alergat
Și fuge nebunatic și zboară porumbește
Și trece ca săgeata cât aerul plesnește
Și vâjâie sălbatic. Un semn de nou se dă.
Atunci pe sub fereastră fugarul fulgeră:
Voinic Trandafir prinde cununa cea măiastră;
Strângând la piept, sărută pe fata din fereastră,
Apoi se pierde-n aer cât nu s-a mai zărit!
Un țipăt lung atuncea din turn a răsărit;
Era țipătul fetei învinse; era graiul
Copilei înecate de dragoste. Iar craiul
Se miră, se cruțește și-ntreabă înmărmurit,
Că cine-a fost voinicul, din ce țări a venit
Și unde-a mers? Răspuns-au acei ce-au prins de veste
Că Trandafir se cheamă și-un Făt-Frumos el este
Și-i un voinic, feciorul lui Tabără-mpărat!

Atunci craiul se-ntoarce și mari porunci a dat
Și-n clipă toți curtenii de nuntă se gătară,
Pe cai fără de splină cu toți încălecară,
Și-n carul de mireasă pe fată mi-o puneau
Și-apoi cu veselie plecând ei se duceau
Trecând prin tot orașul din țară, prin tot satul
Și ajuns-au toți în pace la Tabără-mpăratul!

Apoi o lume-ntreagă trezitu-s-a în cântări
Și dusu-mi-s-a veste prin nouăzeci de țări,
Că Trandafir, voinicul fecior, mi se cunună
Cu dalba Viorică. Atunci de voie bună
Curgea vinu-n pahare de aur, iar la mese
Ședeau în zi de praznic vestite împărătese
Și crai cu stele-n frunte și harnici împărați
Și sfetnici luminați.
Iar când era serbarea mai dulce și mai lină,
Mireasa ia paharul și mirelui închină
Și-i zice: Trandafire, în veci să fii al meu
Și-n veci cu veselie a ta să rămân eu!
Și ea se pleacă dulce, sărută p-al ei mire
Și râde și iar zice: Viteze Trandafire,
Primește-ți iar sărutul, pe care mi l-ai dat,
Pre când eram eu fată: ci dă-mi un sărutat,
Acum pe drept, căci astăzi de lume nu ne pasă!
Și-n vreme ce voinicul sărută pe mireasă,

Stă Tabără-mparatul râzând și-nveselit,
Apoi el ia paharul să-nchine și-a vorbit:
Voinice Trandafire, născut ai fost pe lume
Să-ți faci un vestit nume, s-adaugi la renume
O mare-mpărăție! Mulți ani tu să trăiești
Și-n pace-mpărăția cu har s-o stăpânești!
De-atunci văzut-a lumea pe Craiu-încetinatul
Strângându-mi-se în brațe cu Tabără-mparatul!